

**ÎMPLINIREA A 100 DE ANI
DE LA DECLANȘAREA PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL**

**COMMEMORATING 100 YEARS SINCE THE OUTBREAK
OF WORLD WAR I**

*General de brigadă (r) conf. univ. dr. Florian TUCĂ**
*Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU***
Colonel Laurențiu DOMNIȘORU

Rezumat: Cauzele izbucnirii Primului Război Mondial au fost multe și complexe și în primul rând contradicțiile acute dintre marile puteri globale care se luptau pentru reîmpărțirea sferelor de influență și pentru cucerirea de colonii și alte teritorii. În acest articol, autorii tratează pe scurt cauzele izbucnirii Primului Război Mondial, forțele armate participante, evoluția conflictului militar, pierderi și consecințe, participarea României la Primul Război Mondial.

Cuvinte-cheie: cauze; război; Primul Război Mondial; pierderi; participarea României.

Abstract: The causes of the World War I beginning were numerous and complex and firstly the acute contradictions between the global great powers which were fighting for redividing the influence spheres and for conquering colonies and other territories. In this paper, the authors present shortly the causes of the World War I, the armed forces, the military conflict evolution, the losses and consequence, Romania's participation at the World War I.

Keywords: causes; war; World War I; losses; Romania's participation.

Introducere

Unul dintre principalele evenimente istorice ale anului 2014 îl reprezintă împlinirea a 100 ani de la declanșarea Primului Război Mondial sau a primei conflagrații mondiale a secolului al XX-lea. Referindu-ne la definiția sa științifică, războiul este un fenomen social-istoric deosebit de complex și de

* Prof. univ. dr., membru al Academiei Oamenilor de Știință din România; istoric.

** Prof. univ. consultant al Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru supleant în Consiliul Director al Asociația Națională a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”, vicepreședinte Asociației Absolvenților Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru în consiliul editorial și redactor al Revistei de Științe Militare.

contradictoriu. El a apărut în lume cu multe milenii în urmă, adică odată cu apariția claselor sociale antagoniste și a statelor.

Cu privire la acest fenomen social - istoric, cu mai bine de un secol și jumătate în urmă, teoreticianul militar german Karl von Clausewitz aprecia că războiul reprezintă continuarea politicii claselor dominante și a statelor „cu mijloace violente”.

În decursul timpului, războaiele aveau să fie socotite, după scopurile lor, „drepte” și „nedrepte”. Cele „drepte” erau apreciate, în mod firesc și logic, acele acțiuni militare în care luptătorii lor erau deciziși și hotărâți să-și apere cu brațele, cu armele și cu tot ce aveau la dispoziție, pământurile, teritoriile, bogățiile, obiceiurile, libertatea și independența lor statală. Cele „nedrepte” aveau să fie socotite acele acțiuni de luptă în care agresorii urmăreau să jefuiască, să cucerească și să stăpânească, pe nedrept, țări și popoare, să le cotopească, să le subjuge etc.

În decursul mileniilor și veacurilor, pe pământul european și în lume s-au desfășurat numeroase astfel de războaie. Vom aminti, în acest sens, doar ca exemplificare, următoarele acțiuni militare ce s-au purtat pe continentul nostru doar în ultimele șase-șapte veacuri: „Războiul zis de 100 de ani dintre Anglia și Franța (1337-1453)”; „Războiul de 30 de ani” dintre protestanții din imperiile romano-germane, pe de o parte, și principii catolici, pe de altă parte, care a fost un război general european (1618-1648); „Războiul de șapte ani”, la care au participat o sumedenie de state, între care s-au numărat Franța, Anglia, Austria, Rusia, Spania, Suedia și altele, în care s-a urmărit cucerirea și stăpânirea de colonii (1756-1763); „Războiul Crimeei”, purtat între Rusia, pe de o parte, și Turcia, Anglia, Franța și regatul Sardiniei, pe de altă parte (1853-1856); „Războiul din anii 1877-1878”, la care au participat Turcia, Rusia și statele balcanice, între care și România.

1. Cauzele izbucnirii Primului Război Mondial

În cel de-al doilea deceniu al secolului al XX-lea, pe pământul european a început unul dintre cele mai mari conflicte militare, care prin numeroasele țări participante, prin dramatismul înfruntărilor, prin pierderile materiale și umane înregistrate, ca și prin consecințele și deznodământul său, avea să capete dimensiuni mondiale. În virtutea acestui fapt, respectivul conflict militar va intra în istorie sub titulatură de „Primul Război Mondial”, de „Prima conflagrație mondială a secolului al XX-lea” sau de „Marele Război”.

În legătură cu acest război, se pune în mod firesc întrebarea: „Care au fost cauzele declanșării lui?” Pe această linie, într-o lucrare românească de specialitate se apreciază că respectivul conflict armat „a izbucnit ca urmare a conflictelor și a contradicțiilor dintre marile puteri imperialiste în lupta lor pentru reîmpărțirea sferelor de influență și pentru acapararea de colonii și de teritorii străine”. Într-o altă lucrare românească, dar de dată foarte recentă, cauzele războiului sunt rediate mult mai pe larg, mai nuanțat și chiar mai diplomatic. În ea se consemnează,

printre altele: „*Motivele reale ale războiului erau însă foarte multe și acute, începând cu împărțirea moștenirii otomane în Balcani, continuând cu concurența navală anglo-germană la nivel planetar, cu reajustarea colonială (aceasta în special pentru Franța, cea dornică de revanșă după îngenucherea de la Sedan), Italia (de asemenea, cu ambiții coloniale), cu ieșirea la rampă a S.U.A. (pentru că propriul continent devenise deja prea mic), a Japoniei (a cărei armată modernă îi biruise pe ruși la Port Arthur, în 1904) și terminând cu frustrarea imperiului Britanic a lui George al V-lea (1865-1936), tot mai nesigur pe pradă [...] Acești actori erau direct interesați inclusiv de controlul Chinei (împărțită în prealabil prin convenția de la Beijing, din 1901), al Africii și, de fapt, al întregii planete*”.

În sfârșit, într-o lucrare occidentală de istorie, și ea de dată recentă, intitulată „*Primul Război Mondial*”, cauzele care aveau să ducă la izbucnirea conflictului mondial sunt prezentate într-un alt mod și pe cu totul alte coordonate. Astfel, în ea se scriu următoarele: „*Atunci când, la începutul lui august 1914 a izbucnit „Marele Război”, Europa nu mai cunoscuse un conflict general de la sfârșitul războaielor napoleoniene. Pentru ce, după un secol, toate marile puteri europene s-au angajat din nou într-o luptă „totală”? Nu numai circumstanțele unei crize diplomatice – cea din iulie 1914 – pot explica aceasta. Este necesar să ținem seamă și de stadiul relațiilor internaționale în decursul celor zece ani precedenți. În patru etape, între 1904 -1914, Europa avea să fie martora unui pericol potențial de război general; în 1905-1906, cu ocazia inițiativelor luate de Germania pentru a împiedica expansiunea franceză în Maroc; în februarie-martie 1909, în urma anexării Bosniei și Herțegovinei de către Austro-Ungaria; în iulie-august 1911, când o nouă criză marocană este provocată de politica germană; în 1912-1913, în timpul celor două războaie balcanice care au pus într-o poziție periculoasă interesele Rusiei și Austro-Ungariei. Pe de altă parte, succesiunea crizelor internaționale aveau să dea sentimentul că este mereu posibilă găsirea unei soluții*”.

Pe lângă cele citate mai înainte din cărți cu privire la cauzele izbucnirii Primului Război Mondial, pe care le considerăm a fi corecte și juste, noi socotim necesar să punem accent pe încă una dintre ele, care până nu de mult n-a prea fost evidențiată cu deplină claritate în lucrările de istorie publicate până acum. Este vorba, pe de o parte, de creșterea intensității sentimentelor de eliberare și de unitate națională într-un număr de state din Europa, între care s-a numărat și România, iar pe de altă parte, de împotrivirea directă, chiar prin forța armelor a unor mari puteri europene de a accepta o astfel de stare de fapt.

2. Forțele armate participante

Forțele militare care s-au înfruntat încă de la început, în cadrul Primului Război Mondial și care urmăreau fiecare scopuri și interese proprii, fără să se fi gândit la consecințe, la dramatismul luptelor, la pierderile materiale și umane ce

aveau să fie înregistrate și la ce se va întâmpla după încheierea primei conflagrații mondiale a secolului al XX-lea, au fost, pe de o parte, ale așa ziselor „*Puteri Centrale*”, adică Germania și Austro-Ungaria, la care ulterior li se vor alătura Turcia și Bulgaria, iar pe de altă parte, cele ale „*Antantei*”, alianță militară în compunerea căreia a intrat la început Franța, Rusia și Marea Britanie, la care aveau să adere ulterior, în scopuri proprii, următoarele state: Italia, SUA, Belgia, Canada, Grecia, Muntenegru, Portugalia, România, Serbia, Spania și altele.

Conform celor consemnate în izvoarele istorice din epocă, la începutul conflictului dintre cele două tabere, adică în ultimele zile ale lunii iulie 1914, „*Puterile Centrale*” dispuneau de 147 de divizii de infanterie active și în rezervă, de 22 de divizii de cavalerie și de unități de artilerie, de blindate, de aviație și de alte categorii de trupe: de marină, servicii, geniu, pontonieri etc. Ulterior, pe durata desfășurării luptelor, în special în primii doi ani de campanie, acestor forțe li se vor adăuga și altele și altele, în funcție de posibilitățile pe care le vor avea statele Puterilor Centrale.

La rândul lor, tot în perioada de început a conflictului mondial, forțele „*Antantei*” dispuneau de circa 167 de divizii de infanterie active și în rezervă, de 36 de divizii de cavalerie, de numeroase regimente și divizioane de artilerie și de trupe de specialitate: marină, aviație, geniu, pontonieri și altele și lor li se vor adăuga, ulterior, în special pe măsura aderării la Antantă a Italiei, a României și a SUA, alte forțe militare care vor face, în cele din urmă, ca raportul de forțe dintre cele două tabere ce se aflau în conflict să crească în favoarea Puterilor Atlantice. Se impune să mai subliniem însă și faptul că, încă de la începutul războiului, „*Antanta*” dispunea de o forță militară navală cu totul superioară celei din tabăra adversă. De exemplu, încă din primele luni ale desfășurării conflictului, Marea Britanie, care era socotită în epocă „*stăpâna mărilor și oceanelor*”, dispunea de circa 30 de crucișetoare și de 21 de cuirasate, iar Rusia, la rândul ei, de 22 de crucișetoare și 8 cuirasate.

3. Evoluția conflictului militar, pierderi și consecințe

Să vedem, în continuare, fie și pe scurt, cine a început și cum a evoluat conflictul militar de dimensiuni mondiale din anii 1914-1918. Sub raport cronologic, evenimentele s-au desfășurat în felul următor: în ziua de 28 iulie 1914, imperiul Austro-Ungar a atacat Serbia (sub pretextul că țara era considerată responsabilă pentru atentatul de la Sarajevo, din 28 iunie 1914); în data de 30 iulie, Rusia țaristă, declarându-se adepta și susținătoarea Serbiei, decretează mobilizarea generală a armatei sale, fiind gata de a intra în conflict împotriva Puterilor Centrale; ca replică directă, în ziua de 1 august 1914, Germania, care era socotită „*aliată de nădejde*” a Austro-Ungariei, declară în mod oficial război Rusiei; două zile mai târziu, adică pe data de 3 august 1914, aceeași Germanie declară război Franței; după numai o singură zi (4 august 1914), armata germană a invadat Belgia; la rândul său, tot numai după o singură zi (5 august 1914), Marea Britanie și

Dominioanele sale au declarat război Germaniei; pe data de 6 august 1914, Austro-Ungaria declară război Rusiei; în aceeași zi, Serbia declară război Germaniei; la 11 august 1914, Franța declară război Austro-Ungariei, iar după numai o zi (12 august 1914) și Marea Britanie declară război aceluiași stat, pentru ca apoi, pe data de 23 august 1914, Japonia să declare război Germaniei. Cum acele zile de august 1914 aveau să reprezinte repere semnificative ale cronologiei desfășurării Primului Război Mondial, potrivit aprecierilor unor renumiți analiști și specialiști ai conflictului european, acesta odată cu aderarea Japoniei la tabăra Antantei, a devenit mondial, cu implicațiile și cu consecințele de rigoare.

Cu trecerea timpului, compunerea celor două tabere angajate în război se va lărgi. Numeroase alte state vor intra și ele într-una dintre cele două tabere angrenate în conflictul mondial, adică „în hora” războiului, ca să folosim aici o figură de stil. Astfel, în ziua de 12 noiembrie 1914, Turcia declară război Antantei; în anul următor, la data de 23 mai, Italia declară război Austro-Ungariei; în ziua de 16 august 1916, intră în război, în tabăra Antantei și România. În anul următor, începând cu data de 6 martie, intră în război împotriva Puterilor Centrale și SUA.

În mod practic, Primul Război Mondial s-a desfășurat atât pe pământul european, dar și în Africa și Oceanul Pacific. Acțiunile militare aveau să fie purtate de către forțele combatante concomitent pe uscat, pe cursuri de apă mai mari și mai mici și pe mare, dar și în aer, fiindcă apăruse și aviația ca gen de armă distinct. Spațiul grafic limitat acordat studiului de față nu ne permite să ne referim, la modul concret, la desfășurarea, înclășările și înfruntările propriu-zise ale celor două mari grupări de forțe. Acțiunile respective pot fi însă prezentate, în mod sintetic, în câteva capitole și anume: I. „Bătălia fronturilor”, în cursul căreia s-au desfășurat, printre altele, înclășările de la Ardeni (jumătatea lunii august 1914), cele de la Charleroi (21-23 august); II. „Bătălia de la Marna” (5 septembrie-14 septembrie 1914) și care s-a încheiat cu o victorie obținută de forțele franco-engeleze împotriva armatei germane. Avea să urmeze apoi „Războiul pe poziții” (1915-1916) cu înclășările de la Verdun (21 februarie-21 iulie 1916 și de la Somme – 1916, iar apoi cu „Bătălia de la Passchendaele”, aceasta intrând în istorie ca una dintre cele mai mari bătălii ale Primului Război Mondial, iulie și noiembrie 1917, deoarece pe timpul desfășurării ei s-a petrecut „uzarea inamicului”, așa cum se apreciază într-o lucrare de specialitate.

De la începutul războiului, până către sfârșitul anului 1916, perioada de timp în care s-a desfășurat un autentic și îndelungat „război de uzură”, cu grele pierderi și sacrificii din partea ambelor tabere, în rândurile puterilor militare ce se înfruntau au început, pe ici, pe colo, să se audă în declarații publice și în presă, cuvântul „pace”. Dar în realitate pacea era încă departe.

În realitate, războiul va continua, pe alocuri chiar mai aprig decât până atunci. Fiind conștiente că în luptele de pe uscat balanța victoriei nu putea indica o direcție

sigură spre victorie, Puterile Centrale s-au decis să interpună „o nouă formă de război” adică un război în care submarinele, cuirasatele și celelalte nave erau chemate să joace un rol esențial. În consecință, încă de la începutul lunii ianuarie 1917 va începe un autentic război-zis al „submarinelor”, dar fără succes pentru tabăra care spera în obținerea victoriei adică Puterile Centrale. Speranțele germanilor și austro-ungarilor ca „războiul submarinelor” să-i scoată din impas, s-au dovedit zadarnice. Anglia, care era considerată, așa cum am mai subliniat, „stăpâna mărilor și oceanelor”, iar apoi SUA, care dispuneau de torpiloare multiple și de certă valoare, îi va copleși în cele din urmă pe adversari, fapt subliniat pe larg în volumul „Primul Război Mondial”, din care am citat mai înainte. În cele din urmă, victoria pe mări și pe oceane va fi câștigată, în mod firesc, de către cei mai tari și mai puternici, adică de cei din tabăra din care făceau parte Anglia, Franța, Rusia și SUA și alte state.

În vara anului 1918, sperând în continuare că Puterile Centrale nu vor pierde războiul, ele biziundu-se în această privință și pe evenimentele ce se petrecuseră în Rusia („*revoluția bolșevică*”), acestea își vor concentra forțele, și așa deosebit de slăbite, pe frontul occidental. În noua situație se vor desfășura, în principal: „*Bătălia de pe Marna*” (În această bătălie s-a dovedit eșecul Planului Schlieffen – 15 iulie 1918) și „*Ofensiva generalului francez Foch*” (acțiune militară intrată și ea în istorie prin modul de desfășurare și prin consecințele ei – jumătatea lunii iulie, prima parte a lunii august 1918). În urma strălucitei sale biruințe purtate de către generalul Foch, la data de 4 august 1918, el a primit, chiar acolo, pe câmpul de bătălie, gradul și bastonul de mareșal.

După ofensiva excelent concepută și condusă de către generalul francez, armatele Puterilor Centrale și cu deosebire cea germană, care ajunseseră la „capătul puterilor”, au început să „șovăie”, iar apoi „să bată în retragere”. Au mai încercat forțele militare ale acestei grupări să continue războiul, dar totul avea să fie în zadar! Ce a urmat, este de la sine înțeles: Puterile Centrale au fost învinse, fiind nevoite să capituleze și în cele din urmă să accepte condițiile prevăzute în Actul de Armistițiu conceput și întocmit de către învingători. Într-un document istoric din epocă se consemnează faptul că reprezentanții Puterilor Centrale învinse „au semnat acel act în ziua de 11 noiembrie 1918, la ora 05.00”. Așadar, în acea zi avea să ia sfârșit în linii generale, Primul Război Mondial, conflict armat fără precedent în istorie până atunci.

La sfârșitul primei conflagrații mondiale a secolului al XX-lea, în mod special, Europa „era bulversată”, așa cum în mod corect se exprimă autorul francez în cartea sa intitulată „*Primul război mondial*”. El consemnează în lucrarea sa faptul că „*pierderile de vieți omenești datorate războiului au atins aproximativ 8,5 milioane de oameni care aparțineau, aproape în totalitate, populației active din: Rusia, Germania, Franța, Austro-Ungaria, România și altele*”. Potrivit altor surse, cărora trebuie să le dăm crezare datorită faptului că ele sunt rodul studiilor unor

reputați specialiști militari și civili în domeniul istoriei, aceste pierderi în oameni au fost mult mai mari. După unii dintre ei, în timpul aprigei conflagrații mondiale și-au pierdut viața, doar din rândurile forțelor combatante, peste 10 milioane de luptători. La aceste pierderi umane trebuie adăugate, în mod firesc, cele înregistrate în rândurile populației civile din rândul statelor aflate în conflict. Este vorba, printre altele, de cei morți în timpul bombardamentelor de artilerie și de aviație, din cauza bolilor și a foamei, a condițiilor tragice din lagăre etc. În conformitate cu statisticile întocmite după încheierea mării conflagrații de către specialiștii la care ne-am referit, aceste pierderi aveau să fie și ele deosebit de mari. La ele se vor adăuga apoi numărul mare al răniților și al dispăruților din rândul populației civile. Însurate cu cele din cadrul oștirilor luptătoare, se spune că aceste pierderi umane s-au ridicat la cifre „astronomice”. Iată care ar fi fost ele în cadrul celor două tabere: din rândul statelor Puterilor Centrale – morți = 14.386.000, răniți = 18.388.000, dispăruți = 13.629.000; din rândurile puterilor Antantei: morți = 15.525.000, răniți = 12.831.500, dispăruți = 14.121.000. Cifrele sunt cu adevărat copleșitor de mari pentru supraviețuitorii primului conflict mondial al secolului al XX-lea.

Pe lângă aceste pierderi umane deosebit de mari din rândurile statelor ce s-au înfruntat pe viață și pe moarte în timpul Primului Război Mondial, în urma acestuia, în special în Europa se vor produce mari schimbări în cadrul imperiilor care au participat la război, dar și în configurația hărții continentului nostru. Referindu-se la ele, în cartea autorului francez intitulată „Primul Război Mondial” se fac următoarele aprecieri: *„Din cele trei mari imperii care existau în 1914, unul a dispărut (cel austro-ungar – n.n.), iar celelalte două au pierdut câte o parte importantă din teritoriul lor. Germania a cedat Alsacia și Lorena, provincii prusace cu populație poloneză, nordul Schleswingului, a cărei populație este vorbitoare de limbă daneză, micile teritorii Europene și Malmedy revendicate de Belgia; Rusia a abandonat teritoriile poloneze și ale țărilor baltice”*. Din vastul teritoriu deținut înainte de război de cele trei imperii, *„nouă state noi încercau să prindă viață”*. Iată care erau aceste state: Cehoslovacia, Estonia, Finlanda, Iugoslavia, Letonia, Lituania, Republica Austria și Ungaria.

Ca rezultat direct și esențial al deznodământului Primului Război Mondial se va constata, o lungă perioadă de timp, pe de o parte, declinul Europei occidentale, iar pe de altă parte, o ascensiune fără precedent, pe multiple planuri, inclusiv diplomatice, a Statelor Unite, ale Japoniei și nu numai ale acestora. În sfârșit, dar nu în cele din urmă, *„exportatorii europeni și-au pierdut piețele de desfacere, deoarece industria lor, absorbită de nevoile militare, nu mai era capabilă să furnizeze produsele necesare exportului; investițiile de capital au încetat. În 1919, criza de supraproducție și cea financiară nu au mai permis să se reia, într-un timp scurt, efortul de expansiune economică și financiară”*. Totodată, atât în timpul

războiului, dar în special după încheierea lui și ca rezultat cu totul nefavorabil pentru Puterile Centrale, adică al înfrângerii lor militare s-au intensificat „*mișcările de autodeterminare ale popoarelor*”. În mod concret, după încheierea primei mari conflagrații mondiale a secolului al XX-lea, avea să devină la ordinea zilei principiul luptei pentru „*eliberare națională a unor țări și popoare*” Ca urmare directă, vechiul principiu de dominație în Europa și în lume, prin forța armelor, prin dictat și prin războaie, avea să fie înlocuit, măcar pentru o vreme, cu cel al „*eliberării naționale*” și al „*autodeterminării*” unor țări și popoare, al dezvoltării lor libere în pace, în libertate și în independență. Se ivea acum, după război, un principiu cu totul nou în relațiile dintre state, neexistând până atunci și anume cel ce avea să fie denumit „*al colaborării și al securității colective*”. Că acel principiu avea să fie încălcat după numai două decenii și ceva de către aceleași state „*războinice*” și de către altele puse pe înavuțire, pe cuceriri, pe dictat etc. prin declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial, aceasta este o altă problemă asupra căreia nu ne propunem să ne referim.

4. Participarea României la Primul Război Mondial

Socotim însă necesar ca în partea de încheiere a articolului nostru să ne referim, fie și pe scurt, la participarea efectivă a României la Primul Război Mondial, la scopurile intrării noastre în această conflagrație mondială și la deznodământul ei pentru români. Ca datare în timp, această participare va începe, în mod concret, în ziua de 15 august 1916 și se va întinde până în toamna anului 1918. Cu numai 10 zile înainte de data de 15 august, adică la 4 august s-a semnat la București un „*Tratat de alianță*” și o „*Convenție militară*” între statul român, pe de o parte, și Franța, Marea Britanie și Rusia, pe de altă parte, grupare de state ce reprezenta „*Puterile Antantei*”. Prin semnarea acelor documente, România se obligă să-și mobilizeze toate forțele sale militare „*de uscat, de apă și aeriene*” cel mai târziu „*până la 15 august 1916*” și să între apoi în război împotriva Austro-Ungariei, de fapt împotriva Puterilor Centrale. Scopul declarat al angajării țării noastre în război alături de „*Antanta*” avea să fie astfel relatat mai întâi într-o declarație a guvernului român (4 august), iar apoi în manifestul cu care Regele Ferdinand și guvernul României s-au adresat poporului nostru în ziua de 15 august. În primul document se spune următoarele: prin participarea la acest război, „*România nu cere, în fond, decât o restituție în integritate, ea nu are ambiția cuceritorilor; România se ridică (la luptă – n.n.) pentru a elibera pe frații ei care din totdeauna au fost uniți prin cele mai strânse legături (de teritoriu, de limbă, de credință etc. – n.n.)*”. În cel ce-al doilea document se relatează mult mai clar și mai direct scopul drept și nobil al intrării țării noastre în război alături de Antanta. În el se spune, printre altele: „*După veacuri întregi de nenorociri și de grele încercări, înaintașii noștri au reușit să întemeieze statul român, prin Unirea Principatelor*

(1859 – n.n.), prin războiul de independență (1877-1878 – n.n.), prin munca lor neobosită de renaștere națională. Astăzi ne este dat nouă să întregim opera lor, închegând pentru totdeauna ceea ce Mihai Viteazul a înfăptuit pentru clipă: unirea românilor de pe cele două părți ale Carpaților (1599-1600 – n.n.). De noi atârnă astăzi să scăpăm de sub stăpânire străină pe frații noștri de peste munți și din plaiurile Bucovinei unde Ștefan cel Mare doarme somnul lui de veci. În noi, în virtuțile noastre, în vitejia noastră stă puțința de a le reda dreptul ca într-o Românie întregită și liberă de la Tisa până la Mare, să propășească în pace potrivit datinilor și aspirațiilor gintei noastre. Însuflețiți de datoria sfântă ce ni se impune, hotărâți să înfruntăm cu bărbăție toate jertfele legate de un crâncen război, pornim la luptă cu avântul puternic al unui popor care are credința neclintită în menirea lui. Ne vor răsplăti roadele glorioase ale izbândeii. Cu Dumnezeu înainte!”

În noaptea de 14 spre 15 august 1916, la chemarea fierbinte a Patriei și a propriilor lor „conștiințe și cu credința fierbinte întru Cel de Sus”, armata română – care nu era deloc slabă, așa cum se va consemna, din păcate, în unele articole și studii publicate după război, ci destul de mare și viguroasă, însumând în jur de 500.000 de luptători activi, organizați în peste 25 de divizii de infanterie și de cavalerie, în numeroase regimente, divizioane și baterii de artilerie, formațiuni de marină și aviație etc., s-a avântat cu elan în luptă, mai întâi la trecători, apoi în alte zone fierbinți ale înfruntărilor, adică pe șesuri, pe maluri de ape, la poale de munți și în multe alte locuri, acționând cu bărbăție, cu elan și cu vitejie, dând grele jertfe de sânge în numele cauzelor înalte și nobile pentru care luptau și în care credeau. Spațiul grafic acordat acestui articol nu ne permite să ne referim la aceste aspre încleștări și nici măcar să le localizăm pe teren în timp și în spațiu. Ne propunem să facem acest lucru într-un alt material, pe care-l vom pregăti pentru tipărire în aceeași publicație. Socotim însă absolut necesar să spunem doar câteva cuvinte cu privire la finalul participării bravei noastre armate și al poporului român la Primul Război Mondial: el s-a încheiat, până la urmă, spre bucuria și fericirea tuturor românilor, în mod victorios, prin apărarea și reîntregirea hotarelor patriei și prin făurirea României Mari. Dar prețul acestor biruințe și victorii epocale a fost deosebit de mare: un număr de aproximativ un milion de fii ai poporului nostru și-au dat sângele și viața în numele cauzei drepte pentru care luptaseră, majoritatea fiind foști militari; distrugeri, prăpăd și ruine aveau să rămână în urmă tăvălugului războiului; milioane de părinți, bunici, frați și surori aveau să-i plângă ani și decenii în șir, până în zilele noastre, pe cei dispăruți și să-i laude, să-i elogieze, să-i venereze pe cei ce scăpaseră cu viață din infernul distrugător al Primului Război Mondial. În memoria și întru slavă celor dispăruți pe câmpul de onoare al primei conflagrații mondiale a secolului al XX-lea sau din cauza războiului, pământul nostru sfânt și scump avea să fie jalonat și presărat cu sute și sute de monumente și însemne

memoriale. Este vorba despre mausolee, statui, obeliscuri, busturi simple și monumentale, de plăci memoriale și comemorative. Potrivit statisticilor de care dispunem, acestea depășesc în zilele noastre cifra de 2.000. Ele înnobilează un foarte mare număr de municipii, orașe, comune și sate din spațiul de viață românească. Nu este județ în România în care să nu se perpetueze prin monumente și însemne memoriale, amintirea, memoria și gloria eroilor noștri din Primul Război Mondial.

Concluzii

Deși Primul Război Mondial s-a încheiat în noiembrie 1918, pentru România războiul nu s-a încheiat, deoarece va fi atacată fără motive îndreptățite de Ungaria și a trebuit să apere teritoriile României Mari pe noua graniță de Vest, garantată de puterile „Antantei”. Deci, România a avut de purtat, putem spune fără teama de a greși, propriul său război, Războiul de Întregire a Neamului, care s-a încheiat cu înfrângerea Ungariei Socialiste, în anul 1919. Mai trebuie adăugat și faptul că deși puterile „Antantei” nu și-au respectat toate angajamentele luate, lăsând la un moment dat România singură în fața „Puterilor Centrale” și Rusiei comuniste, totuși regele Românilor Ferdinand I, a acționat și a luptat cu măiestrie, și a condus Armata Română și pe toți românii spre victorie, spre înfăptuirea visului de aur al întregului neam, spre Marea Unire de la 1 decembrie 1918 și a făuririi României Mari, libere, independente, suverane și înfloritoare.

BIBLIOGRAFIE

- IORGA Nicolae, *Istoria armatei românești*, București, 1970.
- KIRIȚESCU Constantin, *Istoria războiului pentru întregirea României. 1916-1918*, București, 1989.
- RENOUVIN Pierre, *Primul Război Mondial*, București, 1998.
- TUCĂ Florian, CRISTACHE Gheorghe, *Altarele eroilor neamului. Monumente și însemne memoriale în aria de trăire românească. Mic Dicționar*, București, 1994.
- TUCĂ Florian, IONESCU Nicolae, RAICU Romulus, *Epopoea anilor 1916-1918. Războiul pentru făurirea României Mari*, București, 1998.